UNUA JARO. — N° 2. Unu Numero : 10 CENTIMOJ. DIMANĈO 2 JULIO 1905.

★ ESPERANTO ★

PROPAGANDA ĴURNALO POR LA LINGVO HELPA INTERNACIA

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRADO :
S° Paul BERTHELOT
CÉRÉT (P.-O.) Franco.

Nenian manuskripton sendu al la Administranto.

ABONOJ
24 numeroj sinsekvaj : 3 fr. por la tuta mondo.
10 abonoj je la sama adreso : 24 fr. nur en Franclando.

REKLAMO-ANONCOJ
Agento Ĝenerala : S° EMILE GASSE
51, Phalsbourg, LE HAVRE (Seine-Inférieure).

REDAKTADO :
S° Ch. LAMBERT
10, str. Berbisey. DIJON (Côte-d'Or, Franco.

Nenian administrajon sendu al la Redaktejo.

La numero **3** *de* **Esperanto** *eliros DIMANĈO 16 JULIO.*

KARA SINJORO,

Mi ricevis la unuan numeron de Via gazeto « Esperanto » kaj mi dankas Vin kore. Mi legis la numeron kun plezuro kaj granda intereso. Mi deziras al Via entrepreno la plej bonan sukceson.

Via

L. ZAMENHOF.

ESPERANTISTA FESTO

en Bray-sur-Seine

La esperantistaj grupoj de Sens, Fontainebleau kaj Provins kuniĝis la dimanĉon 28 majo en Bray-sur-Seine, por tie festi siajn unuajn sukcesojn en la batalado por la triumfo de Esperanto.

Pli ol sesdek esperantistoj respondis je l'alvoko de l'komitatoj. Antaŭ la dekunua horo gaja tintado de tintiloj anoncas l'alvenon de l'Provins'a grupo komforte lokita en veturilego. En nubo de polvo kaj en la blindiga brileco de tro kompleza suno, la graciaj sinjorinoj kaj la plaĉaj fraŭlinoj, tute griz-pudritaj, desaltas malpeze sur la teron. *Atendante la ceterajn grupojn*, la ĝoja bando sin dissemas tra la herbejoj inter la lekantoj kaj la ranunkoloj. Vera festo de l'naturo kaj de l'printempo. Tiuj ĉiuj helaj tualetoj, kiuj superas la kanojn kaj la altajn herbecajn vegetaĵojn, donas impreson de freŝeco kiu iomete ebrietigas.

Fine la Sens'anoj aperas en ega veturilo sur kiu ondas laŭ ventoblovo la stelo verda de l'esperantistaro. La prezentoj estas rapide faritaj kaj la plej granda koreco baldaŭ naskiĝas kunigante la membrojn de l'du grupoj.

La Fontaibleau'anoj troviĝas en rendevuejo kaj ĉirkaŭ la dekdua horo la sindonema honora prezidanto de l'Provins'a grupo, Sro Subprefekto Adam alvenas por atesti sian interesiĝon al esperanta afero.

Oni sin nun okupas kontentigi apetitojn akrigitajn de kelkaj vojaĝaj horoj. Sesdekses manĝilaroj ilin atendas en hotelo de l'Blanka Chevalo, kaj baldaŭ en la ĉambrego aŭdiĝas la agrabla muzikado de forketoj forte movitaj.

Afablaj konversacioj fariĝas nature en esperanto kun plej granda facileco. Sinjoroj Baudoin, prezidanto, kaj Deshays, secretario de l'Sens'a grupo (ambaŭ profesoroj en la Liceo), same kiel Sro Procureur, el la Gimnazio de Fontainebleau, kaj ankaŭ multaj aliaj lertegas en la uzado de tiu ĉi lingvo. La ceteraj ne volas esti venkitaj kaj baldaŭ la esperanta interparolado ĝeneraliĝas.

Por doni ankoraŭ plian viglecon kaj gajecon al tiu manĝo jam tiel viva, la prezidanto de l'Provins'a grupo, Sro Hugo, petas Sinjorinon Reddet ludi sur la fortepiano esperantan arion.

Akompanita per violono de Sro Soisson, la bonega muzikantino majstre ludas la esperantan Valson de Sro Lucien Bernot.

Sro Hugo, feliĉa pri la sukceso de l'festo, dankas esperante ĉiujn kiuj bonvolis kunhelpi al ĝia organizado, precipe la grupanojn de Sens, kiuj, en nombro de pli ol tridek, alveturis laŭ alvoko de l'komitato. Post kiam Sro Hugo arde toastis pri la sukceso de l'esperanto kaj pri siaj amikoj de Provins, Sro Subprefekto Adam kaj Sro Vernant, direktoro de l'ĵurnalo *Le Briard*, tiam Sro Deshays trinkas je la sano de l'sinjorinoj kaj fraŭlinoj, sen kiuj la festo ne estus kompleta.

Post tio farita, Sro Hugo preparas novan muzikan interludon.

Du el la plej ĉarmaj Provins'aninoj, Fraŭlinoj V... kaj P..., kantas plaĉegan esperantan kompozicion. « La lasta veturisto de l'Sankt-Gotardo. » Iliaj voĉoj estas vivplenaj kaj vibrantaj, la dirado perfekta kaj la aŭdantoj aŭskultas rave la helajn vokalkantojn de la graciulinoj.

Petegitaj de ĉiuj, tiuj ĉi fraŭlinoj malrifuzas kanti, ĉiam en esperanto, Himnon al Zamenof, verkitan kaj kompoziciitan de Sro Deshays, kiu akompanas sur la fortepiano. De la unuaj taktoj, la aŭdantoj povas admiri la talenton kune poezian kaj muzikan de l'kompoziciinto kiu kreis verkon plenan je harmonio kaj fortikeco. Oni sekvas la penson de l'aŭtoro al l'humila scienculo, kiu donis al ni esperanton, kaj ni sentas kun li profundan admiron por tiu viro kiu, dum pli ol kvardek jaroj, funde esploris la eŭropajn lingvojn celante eltiri tiun ŝategindan kvintesencon, kiu estas esperanto.

Nenio povis plibone interpreti la sentojn de l'poeto, ol tiuj du junaj kaj riĉaj voĉoj, kiuj sin superis por lasi la aŭdantaron sub la ĉarmo de plaĉega kaj emociega impreso.

Post la manĝo, la gaja esperantista bando iras sur la bordon de la Seine por sin amuzi. Herbejo, najbara de l'rivero, baldaŭ fariĝas kampara salono, kie helaj ekkrioj distintas inter la tremfoliaj poploj.

Dank'al la komplezeco senfina de Sro Baudoin, tuj balo organiziĝas en libera aero. Estis unu el la plej agrablaj momentoj de l'tago, kaj vere ĉio favoris la feston.

Mole sin longigante inter du linioj de kanoj dispunktitaj de orfloraj iridoj, la dormanta Seine donas al la dancejo freĉecon tre ŝatitan. Tra la juna foliaro de l'poploj kaj de l'salikoj, la sunradioj fluas dolĉe sur la gajajn parojn. Kiel tapiŝo, densa tavolo de herboj, kie lekantetoj kaj ranunkoloj ŝajnas miri ke ili estas piedpremitaj de tiel plaĉa kunularo.

Dum la senlaca muzikanto elĵetas sen interrompe la vivegajn notojn de l'polkoj kaj de l'kvadriloj, la radiantaj gedancantoj turnas inter la ĝiboj kaj truoj de malglata tero — interŝanĝante agrablajn parolojn.

Fariĝas poste diversaj ludoj, ĉiam plenaj ja neelĉerpebla gajeco, kaj kiam ĉiuj estas tre lacaj pro kurado kaj saltado, rondo sin formas ĉirkaŭ la okazaj artistoj, kiuj senlaciĝos la ĉeestantaron . . . .

Sed, ĉio havas finon, necese estas ke oni forlasu dancojn kaj kantojn.

Post kiam ili adiaŭis siajn amikojn, la esperantistoj de Provins reeniris la veturilegon aŭ reprenis la bicikleton por reenruli al l'antikvaj remparoj kun flavaj levkojoj. Kaj oni aŭdis ankoraŭ en la verda kaj ridanta valo de la Voulzie la galopadon de tri ĉevaloj kiuj forte trenis la graciajn sinjorinojn, la plaĉajn fraŭlinojn kaj la grizpudritajn sinjorojn, kiuj gaje interparoladis pri la pasita festo. Kaj dum la suno, laca de siaj printempaj penoj, malaperis iom post iom en korizonto de soifanta verdaĵo, la grupo de Provins revenis, ne sen domaĝo, la malnovan urbon de l' rozoj.

Tradukita el jurnalo *Le Briard.*

UNIVERSALA KONGRESO

EN BOULOGNE-SUR-MER

de la 5ª Gis la 13ª Augusto 1905

ORGANIZO DE LA BALO KUN NACIAJ KOSTUMOJ KAJ DE LA KONCERTOJ

Dum la **1ª Universala Kongreso de Esperanto,** kiu okazos proksiman Aŭguston sub la prezido de Dro L. Zamenhof, en Boulogne-sur-Mer, estos organizataj vesperkunvenoj kiuj konsistos precipe el **balo kaj koncertoj**.

Estas de nun necese prepari tiujn kunvenojn por ke ili havu kiel eble plej grandan sukceson. Ni ne dubas ke se ni atingas tiun celon, ni estos incitintaj la kuriozecon de la skeptikuloj kaj de la indiferentuloj kiuj nepre estos tiam esperantistigotaj. Tial, tiuj festoj devas esti zorge pripensataj kaj de longe organizataj.

BALO. — Laŭ la opinio de kelkaj Kongresontoj, ni pensis ke estus bone ke en la balo partoprenu multaj fremduloj kun naciaj aŭ regionaj vestaĵoj. Tiu balo estus tiel originala festo kiu elmontrus tute bone la diversecon de la nacioj reprezentataj en la Kongreso ; plie, kaj precipe, la interkompreno per Esperanto estus pli konstatebla kaj farus gravan impreson sur la granda amaso da libertempuloj kaj da turistoj kuij ĉiujare vizitas Boulogne-sur-Mer dum Aŭgusto. La balo devas do esti fruktoplena propagandilo Ni estas certaj ke ĉiuj gekongresontoj komprenos la gravecon de tiu kunveno kaj **ni ne scius tro insisti por ke kiel eble plej multaj el ili skribu al ni post ne longe promesante alveni kun naciaj, regionaj kaj variaj kostumoj.** Ni estos tre dankemaj al ĉiuj kiuj bonvolos aŭdi nian alvokon.

KONCERTOJ. — Alia grava punkto pri festoj kongresaj estas tiu kiu celas la organizadon de la koncertoj. Eble okasos almenaŭ du koncertoj, nur esperantistaj kompreneble ; ĉar ilia sukceso postulas ke la partoprenantoj estu diverslingvaj, por pruvi ke Esperanto estas same elparolata en ĉiuj nacioj, ni petas ĉiujn kiuj povas kanti, deklami aŭ ludi muzikilon ke ili bonvolu :

1e Sendi al ni la tekstojn de la verkoj kiujn ili intencus prezenti ;

2e Sciigi al ni kiujn tagojn ili **nepre** estos en Boulogne-sur-Mer.

La solvoj de tiuj demandoj tre helpus la formadon de niaj programoj. **Multegaj estu la respondoj !**

Ni esperas ke tiu ĉi alvoko nia estos aŭdata en la esperantistaro kiu venos al Kongreso kaj ni sciigas ke ni dezirus ricevi, kiel eble plej baldaŭ, la respondojn kiuj estos adresataj al :

Sro **Paul BOULET,**
Vicsekretario de la Grupo Esperantista
49, Strato Louis-Duflos
BOULOGNE-SUR-MER (France)

* * *

ORGANIZO DE LOĜADO

La Kongresanoj kiuj deziras esti certaj pri konvena loĝado kaj loĝi apud la Kongresejo devas nun lui ĉambrojn. Pri tio la speciala Komisiitaro faras kun la luigantoj kontrakton skribatan je la nomo de la Kongresanoj.

Tiuj Kongresanoj devas tuj :

I. Sendi al ni almenaŭ tri frankojn po ĉiu tago.

II. Sciigi la datojn de alveno kaj de foriro.

III. Sciigi siajn apartajn dezirojn kiujn oni klopodos plenumi.

Tiuj kiuj povas pagi 4 aŭ 5 fr. po ĉiu tago havos nature proporcian ĉambron. — Sed, por faciligi bonan elekton, oni bonvolu mendi autaŭ *fino de Junio.*

Sin turni pri tio al : Fraŭlino PANNEVIN, 73, rue des Vieillards, Boulogne-sur-Mer.

aŭ : Sinjoro BRUNET, 5, rue du Bras-d'Or.

ORGANIZO DE EKSKURSO EN ANGLOLANDON

Tiuj kiuj volas viziti esperantistajn havenojn anglajn kaj havi rabaton devas tuj sciigi tion, ĉar Vojaĝa Societo proponas organizi specialan vaporŝipon kiu foriros la 10an de Aŭgusto el Boulogne por viziti Folkestone, Dover, Deal, kaj reveni per franca haveno Calais

Eble la ekskurso daŭros 2 tagojn sed grava afero estas tuj lui ŝipon. Por tio oni devas koni nombron da aligantoj.

Sin turni kiel eble plej rapide al : LES VOYAGES MODERNES, 1, rue de l'Échelle, Paris. (1er).

aŭ : GRUPO ESPERANTISTA DE BOULOGNE-S/MER.

* * *

AVIZO

Okaze de la estonta kongreso, multaj Esperantistoj verŝajne pasos tra Parizo, ĉu irante al Boulogne, ĉu revenante. La Grupo Pariza tre ĝoje kaj kore ilin akceptos ; kaj ĝi estas preta por ilin helpi pri serĉado de oportuna momenta loĝejo aŭ pri ĉiaj aliaj bezonajoj.

Sin turni al la sekretario :

S° V. CHAUSSEGROS, *3, place Jussieu, Paris.*

INTERNACIA LIGO

Esperantista

(SEKVO)

Ŝajnos eble strange, ke, en *propaganda* gazeto, oni kredis bona rakonti tiujn du malfeliĉajn provojn. Sed, ĉu la novaj adeptoj de nia lingvo ne devas koni la pasintaĵon, ĉu ili ne devas scii la mallertajn antaŭajn paŝojn, ĉu ilin sciante ili ne pli facile evitos la rekomencon de tiaj senprosperaj agadoj ?

Kiel iam skribis nia amiko S° Th. Cart, oni ne devas dum la batalado esplori sian pafilon. Se oni havas bonan armilon en manoj, oni devas ĝin uzi, kaj nur kiam la fina venko estos alveninta oni provos ekzameni ĉu la batalilo estas plibonigebla aŭ pliboniginda.

Estos do utile por la novaj Esperantistoj, ekscii kian rektan malutilon povas alporti al nia entrepreno vana disputado pri detaloj negravaj de la lingvo ; kaj ankaŭ la kongresanoj povus profiti tiun historian lecionon por la *bono* de la afero.

* * *

Nun venas la demando : « Kion ni devos fari dum la proksima kongreso ? »

Ĉu Ligo estas ebla aŭ, se ĝi estas ebla, ĉu ĝi estos oportuna ?

Kian rolon ĝi devas preni sur sin ? Kiu ĝin regados ? kc.

* * *

La antaŭaj malsukcesoj pruvas nedisputeble, ke reformo de la lingvo estas danĝera paŝo ; kaj la konstanta kreskado de nia afero, de l'tempo kiam ĉesis la disputoj pri ŝanĝadoj, pruvas sen ia dubeto, ke ni devas daŭrigi laŭ tiu bona vojo kaj propagandi la lingvon tian, kia ĝi estas.

Ĉiuj esperantistoj estas unuanimaj pri tiu punkto, kaj mi ĉi-tie ripetas nur decidon universale akceptitan.

Sed, ne nur ni ne volas nun eĉ ŝanĝi unu komon en nia lingvo, sed plie ni volas firmigi, certigi ĝian unuformecon en la tuta mondo kaj ĝian staremon.

Tial ni nun ne bezonas reformeman sed male konservativan Ligon aŭ Komitaton.

Pri tio ĉiuj ankaŭ konsentas kaj jam de longe kelkaj amikoj, kiel ekzemple S° Pro Aymonier el Grenoble, proponis fondon de ia aŭtoritata, konservativa, leĝodonanta Akademio.

Nun kiamaniere povos estis efektivigita tiu akademio aŭ Centra Komitato. Laŭ mia persona opinio ĝi povas nur ekzisti post fondo de internacia Ligo de Esperantistoj kaj esperantistaj Societoj. Komitato sen Ligo estus kapo sen korpo, generalo sen armeo, leĝdonanta parlamento sen popolo obeonta tiujn leĝojn. Devas do nepre ekzisti ia Ligo, kies anoj promesos, ke ili obeos la decidojn de la Komitato.

Por pruvi la neeblecon de la fondo de tiu Ligo, oni pretendas ke la unua kongreso ne havas sufiĉan aŭtoritaton. Jes, tio estus ĝusta se la unua Kongreso volus tuj fondi vere la Ligon kaj ĝian regularon. Tre certe la kongresanoj ne povos *detale* aranĝi la aferon, kaj tiu kontraŭdiro kontraŭ fondo tuja de Ligo, ankaŭ valoras kontraŭ tuja fondo de simpla komitato lingva sen Ligo.

Nune la sperto de la antaŭaj provoj montras ke *detala* regularo proponita povus esti kaŭzo de gravaj disputoj kaj certe kondukus nin al malsukceso. Due, ĉiuj, kiuj ofte ĉeestis ĉe internaciaj kongresoj scias ke tia vasta anaro tute ne povas alveni al ia difinita konkludo pri detalaĵoj.

Cetere la kongresanoj ne havos sufiĉan aŭtoritaton. Eĉ se ĉiuj nun ekzistantaj Societoj sendus unu reprezentanton rajtigitan, ili tute ne povus difini antaŭe la rolon kaj la devon de tiu reprezentanto, ĉar neniu scios antaŭe, kion oni diros, kion oni decidos aŭ povos decidi. Estus do necese, ke ĉiuj reprezentantoj estus tre spertaj Esperantistoj por ke ili povu bone juĝi ; kaj tio ne okazos. Ne la plej *lertaj* sed la plej **riĉaj** Esperantistoj ĉeestos la Kongreson ; kaj la rezultato de la voĉdonado estus nur simpla esprimo de tiuj kiuj havis sufiĉan tempon kaj monon por veturi ĝis Boulogne-sur-Mer.

Konsekvence mi firme opinias, ke tiu unua kongreso povas nur voĉdoni pri ia simpla *principa* decido, pri decido tiel evidente justa kaj prava ke ĝia universala akcepto estos neduba.

Laŭ tiu principo, la nunaj Societoj, *post la kongreso*, unuiĝos en Ligo kaj provizora komitato preparos planon detalan pri la organizacio de tiuj Ligo kaj Komitato.

Laŭ tiu plano, laŭ *difinita* voĉdona maniero, la unuiĝintaj Societoj povos poste starigi definitive kaj firme dum *dua* Kongreso la definitivan komitaton.

* * *

Restas do nur esplorota kia devas esti tiu *principa* decido.

La rolo de la Ligo povas esti lingva aŭ propaganda.

Ĉiuj konsentas pri la lingva, konservativa, gardanta rolo ; sed kelkaj opinias ke,

krom tiu lingva rolo, la Ligo tute ne devas havi alian aŭtoritaton.

Tia ne estas mia persona opinio.

Tre certe mi estas fervora partiano de la sendependeco de ĉiuj societoj ; mi ĉiam fervore eĉ energie defendis tiun sendependecon por kiu mi eĉ bataladis. Mi ĉiam proklamis kaj proklamas ke propagando en ĉiu lando devas esti farata de *nacia* societo, en ĉiu urbo de *loka* grupo ; ke tiuj naciaj Societoj aŭ lokaj Grupoj devas esti kiel eble plej sendependaj ĉar nur la enlanduloj ĝuste scias, kion oni devas fari en la lando, kie ili loĝas.

Same por la lernolibroj. Dum kelkaj pretendis, ke plej bone estus se oni simple tradukus en ĉiujn lingvojn iajn bonajn naciajn (ekzemple francajn) lernolibrojn kaj vortarojn, mi kontraŭe pretendis, ke por ĉiu lingvo la lernolibroj devas esti speciale verkitaj de homoj, kiuj parolas tiun lingvon de sia naskiĝo. Anglaj, hispanaj lernolibroj devas esti verkitaj kaj presitaj de Angloj, Hispanoj. Kaj mi, laŭ miaj tutaj fortoj, helpis al la efektivigo de tiu ideo.

Sed, fervora partiano de nacia kaj loka sendependeco por naciaj kaj lokaj propagandoj, mi tamen opinias ke internacia kunhelqado estos necesa por *internacia* agado.

* * *

Ju pli nia lingvo disvastiĝas, des pli internacia fariĝas nia afero. Por kio povas utili la lernado de la lingvo, se samtempe ni ne faciligas la internaciajn interrilatojn. Ciutage nuntempe fariĝas grandaj internaciaj kunvenoj. Kvankam tiuj kunvenoj, kompreneble, okazas en ia difinita loko, tamen ili ne estas *lokaj* okazintaĵoj, sed *internaciaj*.

En tiaj okazoj, internacia propagando estas nepre necesa ; kaj por klarigi kaj precizigi mian penson, mi donas ekzemplon :

Lastjare estis en Saint-Louis (Ameriko) vasta internacia ekspozicio. La Grupo Pariza organizis en Saint-Louis esperantan ekspozicion. Por tio ĝi alvokis helpon de ĉiuj esperantistoj. Kelkaj societoj afable respondis kaj efike kunhelpis ; multaj silentis. La tutan elspezon pagis la Grupo Pariza kaj ĝi eĉ ne povis trovi *unu* Esperantiston en Ameriko, kiu alportus helpon. Konsekvence, post multaj klopodoj, elspezo da pli ol 2.000 frankoj, ĝi nur ricevis moralan kontentiĝon sub formo de arĝenta medalo, sed la vera celo ne estas trafita, la vera celo, nome la propagando internacia, tutmonda en tiu tutmonda kunvenejo, ne estas kontentige atingita. Kio okazus se kontraŭe ekzistus ia internacia potenca Ligo ? Se, ne la izola Grupo Pariza, sed la internacia Ligo organizus tian elmontron ? Tiam ĉiuj fortike kunlaborus, tiam la fortoj kolektitaj de ĉiuj flankoj konverĝus al tiu sola trafotaĵo, kaj la rezultato estus verŝajne dekoble pli profita.

Hodiaŭ ankoraŭ estas en Lieĝo * (Belglando) unu universala ekspozicio. Cu tio ne estas ankaŭ favora okazo ? Cu ekzistas tie ia esperanta ekspozicio? Mi nenion aŭdis pri tio. En Lieĝo tamen ekzistas Grupo Esperantista sed verŝajne ĝi ne estas sufiĉe forta aŭ riĉa por organizi tian elmontron ; kaj aliaj grupoj esperantistaj ne kuraĝis fari tian ekspozicion, timante ke ili malkontentigos la Lieĝanojn, ŝajnante fari *konkurencon !* Jen kial mi opinias ke flanke de la lingva demando, la Ligo povos ankoraŭ utili por internacia propagando en internaciaj okazoj kaj nur en tiaj okazoj.

CARLO BOURLET.

Kiel sekvo de tiu interesa studo de la ĝisnunaj provoj de *Internacia Ligo Esperantista*, ni donos en la venonta n-ro de *Esperanto* la diversajn projektojn prezentotajn pri tiu temo en la Bulonja Kongreso, t. e. projektojn de S° *Deligny*, tiu de D^ro^ *Zamenhof* mem, tiu de la *Grupo Pariza*, kaj tiu de la Komitato de la *Société française* pour la propagation de l'Esperanto.

Noto de la Red.

*) *Lieĝo* : Liège, Luik, Lüttich.

VOLAPÜKO

Oni parolas ofte pri la mortinta volapüko, sed la plimulto scias pri ĝi tion solan, ke ĝi estis strangaĵo preskaŭ neelparolebla. Mi opinias ke utilos al esperantistoj koni pli precize tiun faman antaŭulon de esperanto.

Jen do estas kelkaj informoj pri tiu lingvo, kiun kreis en jaro 1880 la pastro Schleyer.

Elparolado

ä = è	franca, ekzemple	fägik	« kapabla »
c = tch	» »	cog	« ŝerco »
e = é	» »	fel	« rampo »
j = ch	» »	jäfön	« krei »
ö = eu	» »	Bömän	« Bohemujo »
ü = u	» »	üb	« super »
x = x	» »	xab'	« hakilo »
y = y	» »	yel	« jaro »
z = ts	» »	zadik	« mola »

La ceteraj literoj *a, b, d, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v,* havas nenion rimarkindan por esperantistoj.

Artikoloj

el = la ; *un* = (unu) ; sed oni uzas ilin nur en okazo de nepra neceseco.

Nomoj

La nomoj en volapüko sin deklinacias laŭ kvar kvazoj :

Unu nombro :	söl	« la sinjoro »
	söla	« de la sinjoro »
	söle	« al la sinjoro »
	söli	« la sinjoron »
Multenombro :	söls	« la sinjoroj »
	sölas	« de la sinjoroj »
	söles	« al la sinjoroj »
	sölis	« la sinjorojn »

Oni ricevas la inan formon antaŭmetante la prefikson *ji* : de *son* « filo » venas *jison* « filino ».

Adjektivoj

La adjektivoj finiĝas en *ik* kaj sin lokas ĉiam post la nomo. Ili neniel ŝanĝiĝas, ekz. : *gletik* « granda, grandan, grandaj, grandajn », *gudik* « bona,... »

Gradoj :	gudikum ka	« pli bona ol »
	gudikün	« la plej bona »
	vemo gudik	« tre bona »

Numeraloj

bal	1	mäl	6	balsebal	11
tel	2	vel	7	tels	20
kil	3	jöl	8	tum	100
fol	4	zül	9	mil	1.000
lul	5	bals	10	balion	1.000.000

Kaj ankaŭ :

telid	« dua »	telido	« due »
telik	« duobla »	telil	« duona »
telna	« dufoje »	telön	« duobligi »

Pronomoj

at	« tiu ĉi »	et	« tiu »
it	« mem »	ot	« sama »
ut	« tiu... (kiu) »	votik	« alia »
kim, jikim	« kiu ? »	kis	« kio ? »
kiom	« kia ? »	kel	« kiu »

k. t. p. La personaj pronomoj sin deklinacias kiel nomoj, ekzemple : *ob* « mi », *oba* « de mi », *obe* « al mi », *obi* « min ».

Jen ili estas :

ob	« mi »	obs	« ni »
ol	« ci, Vi »	ols	« vi »
om	« li »	oms	« ili »
of	« ŝi »	ok	« si »
os	« ĝi »	on	« oni »

La posesivaj prenas la finon adjektivan *ik* : *obik* « mia ».

Verboj

Unue ĉiu tempoformo sin konjugacias laŭ ĉiuj personoj alprenante la personajn pronomojn tiamaniere :

löfob	« mi amas »
löfol	« ci, vi amas »
löfom	« li amas »
löfobs	« ni amas »
löfols	« vi amas »
löfoms	« ili amas »

La tempoformoj estas en nombro de ses :

löfob	« mi amas »
älöfob	« mi estas aminta »
elöfob	« mi amis »
ilöfob	« mi estis aminta »
olöfob	« mi amos »
ulöfob	« mi estos aminta »

Ok estas la modoj, kaj ĉia modo ricevos la ses tempoformojn :

Indikativo :	löföb	« mi amas »
Subjunktivo :	löfob-la	« (ke) mi amu »
Kondicionalo :	löfoböv	« mi amus »
Dezira modo :	löfobös	« se mi amus ! »
Imperativo :	löfoböd	« mi amu »
Deva modo :	löfoböz	« mi devas ami »
Infinitivo :	löfön	« ami »
Participo :	löföl	« amanta »

Sep estas la formoj de la verboj :

Aktivo :	löfob	« mi amas »
Pasivo :	palöfob	« mi estas amata »
Daŭra formo :	ailöfob	« mi amadas »
Resenda formo :	löfobok	« mi min amas »
Reciproka formo :	löfobs okis	« ni amas reciproke »
Nepersona formo :	nifos	« neĝas »

Ĉia verba formo ricevas ĉiajn modojn kaj tempojn. Oni kalkulu : 7 formoj × 8 modoj × 6 tempoj = 336 formoj, ne kalkulante l'almeton de naŭ personaj finiĝoj.

Tiu volapüka verbo estas preskaŭ tiel malsimpla kiel tiu de la antikva greka lingvo mem, kaj oni vidas kiel malmulte la diversaj formoj diferencas unu de la alia.

Vortformado

La vortoj estas elĉerpitaj el la germanikaj lingvoj kaj precipe el la angla ; oni prenis ankaŭ vortojn el la franca, hispana kaj itala. Sed pro kelkaj specialaj reguloj tiuj vortoj estis tiel aliigitaj, ke oni ne rekonas ilin. Ekzemple :

pük	« lingvo »	(angle : speak)
vol	« mondo »	(ang. : world)

De tie venas ke *vola-pük* signifas « de-la-mondo lingvo ».

nol	« scio »	(ang. : knowledge)
bel	« monto »	(germ. : berg)
lab	« havo »	(germ. : haben)
tlup	« bando »	(france : troupe)
tal	« tero »	(france : terre)
dip	« diplomatio »	(internacie : diplomatie)

Mi ne volas tedi la legantojn per tro longaj detaloj, ĉar neniu en nuna tempo bezonas plene koni volapükon ; sufiĉas ekkono. Mi do finas donante teksteton :

O fat obas, kel binol in süls, paisaludomöz nem ola ! Kömomöd monargän ola ! Jenomöz vil olik, äs in sül, i su tal ! Bodi obsik vädeliki givolös obes adelo ! E pardolös obes debis obsik, äs id obs aipardobs debeles obas. E no obis ninduko-lös in tentadi ; sed aidalivolös obis de bad. Jenosöd.

Ĉu vi komprenis ? Estas tamen facile rekoni tie ĉi la konegatan preĝon : « Patro nia kiu estas en la ĉieloj » !

Sroj Couturat kaj Leau en sia *Histoire de la Langue universelle* skribis pri tiu lingvo : « La manko de harmonio estas nenio kompare kun la vido stranga kaj malagrabla de unu volapüka paĝo, kie ĉio malkvietigas la okulon kaj la spiriton, kie nenio primemorigas la eŭropajn lingvojn nek helpas la memoron. Oni kredas havi negocon kun lingvo barbara, analogia je la *meksika* aŭ la *malgaŝa* lingvo. Tiu ĉi vido nur elmontras la mankon de internacieco de la konsistigaj elementoj de la lingvo. »

BIBLIOGRAFIO

Oni anoncas la baldaŭan publikigon de *Granda Vortaro Franco - Esperanta.*

« Tiu klopodiga laboro, diras la prospekto, estas farata laŭ tute apartaj kondiĉoj, pro kiuj ĝi fariĝis verko vere fundamento por Esperanto. Efektive, ĝi estas redaktata kunlabore de malnovaj esperantistoj, kaj — kio estas pli grava — de diverslingvuloj.

» Lukse eldonata, laŭ granda formato, la nova vortaro enhavos ĉirkaŭ du mil paĝojn da teksto dukolone kompostita. Por plifaciligi ĝian akiron por ĉiuj esperantistoj, ĝi eliros en kajeroj, kiuj estos senprokraste sendataj al la antaŭmendintoj.

» La antaŭmenda prezo estas 15 frankoj por ĉiu ekzemplero por ĉiuj personoj, kiuj alvenigos al ni sian mendon antaŭ la apero de la unua kajero.

» Oni sin turnu al *Presa Esperantista Societo*, 33, rue Lacépède, Paris. »

Nature tiu verkego ne taŭgos por komencantoj de lernado de Esperanto. Sed ni opinias ke ĝi estos bonega por la lingvo Zamenhofa. Tial ni rekomendas ĝin al niaj legantoj.

* * *

Himno al Zamenhof, poemo kaj muziko de R. DESHAYS, prezo 1 fr. Paris, Hachette.

(Vidu supre « Esperantista festo »)

* * *

En sonĝo, melodio. Poezio de H. Heine. Traduko de D° ZAMENHOF, muziko de L. RIGOIR. Prezo 0 fr. 50.

Vendata ĉe S° Rigoir, 20, rue des Ormes, Charenton.

Tiu ĉi kompozicio estas disvendata por la blinduloj.

VORTARETO ESPERANTO-ESPERANTA

AVIZO AL LEGANTO

Ni komencas hodiaŭ la publikigon de tiu unua provo de vortaro pure internacia.

Jam de longe tia verko estis postulata de la Esperantistaro kaj jam de longe ĝin komencis diversaj samideanoj. Efektive ĉar nia lingvo naskas la plej multon de siaj vortoj per logika devenigo el malmultaj simplaj radikoj, estas plej necesege ke la senco de tiuj ĉi estu akurate fiksita kaj ne lasata al la libera fantazio de ĉiu. Ni ne bezonas prezenti ĉi-tie la diversajn malbonojn kiujn manko de tia pralaboro alportis al nia afero : niaj revuoj estas plenaj je plendoj kaj riproĉoj je tiu temo. Ne nur ofte oni trovas tri, kvar formojn por unu senco, sed ofte ankaŭ unu radiko akceptas multajn sencojn malsimilajn laŭ la diversaj vortaroj. En la fundamenta universala vortaro eĉ, kelkfoje la tradukoj diverslingvaj diferencas, ĉar ofte estas neeble akurate transdoni en ia lingvo la sencon precizan de unu vorto de alia lingvo.

Por eviti tiun malfacilon ni kolektis ĉiujn formojn kaj sencojn kiuj ŝajnis al ni rimarkindaj el la literaturo Esperantista, kaj ilin klasigis alfabete. El tiu vortamasego ni tiras la jenan vortareton, konsistantan nur el la radikoj la plej naskemaj de nia lingvo, t.e. tiuj el kiuj devenas la plej multegon de niaj vortoj.

* * *

Oni sendube rimarkos ke tie ĉi ne estas ĉiuj vortoj de l'*Universala Vortaro* kaj ke estas kelkaj radikoj kiujn oni ne trovas en tiu lasta. Sed, pri tiuj kiuj estas samtempe en ambaŭ verkoj, ni prekaŭ ĉiam prenis la sencon kaj formon donitan de D° Zamenhof, krom, kompreneble, kiam li uzas mem aliloke alian preferindan formon. Por la aliaj vortoj, ni kredis ke ni havis rajton elekti libere inter la formoj kaj sencoj proponitaj de diversaj aŭtoroj.

Multuj plendos ke tiu vortaro estas iom-malplena. Ili ne miros plu kiam ili scios ke ni sisteme forjetis :

1° Vortojn pure naciajn kiel *barĉo, bekeŝo, abituriento solicitoro*, kc., kiuj estas esperantaj nur okaze, ĉar ili ne apartenas al la mondo internacia (vidu *Lingvo Internacia*, 1984, n° 9, M. Laignier, *Pri advokato*).

2° Vortojn plene internaciajn pri kies senco estas neniel dubeble kaj kiuj ne naskas devenaĵojn, tiel : *lokomotivo*.

3° Vortojn tre aparte teĥnikajn, por kiuj oni bezonus ega klarigo sen ĝusta rilato kun ilia graveco en komuna lingvo, tiel : *kringo* (kukarto), *krisolo* (fiziko), aŭ nomojn de tre maloftaj bestoj, kiel *zoarko*.

4° Maloftajn vortojn kies sencon malgraŭ ĉiuj klopodoj ni ne povis kontentige precizigi, kaj flanke de kiuj ekzistas samsencaj preferindaj radikoj.

5° Fine, ni lasis la *landajn nomojn*, pri kiuj estis tiel disputate kaj kiujn nur la landanoj mem havas rajton fiksi.

Tiel en nia vortareto restas nur la *esenco* de la lingvo, tiujn vortojn kiujn bona esperantisto devas koni perfekte rilate la senco kaj la uzado.

* * *

Pri la difino de la senco, ni penis doni al ĝi la pli grandan amplekson, akordeblan kun la precizeco. Sed tio ne estis ĉiam facile. Pri la *verboj*, nome, kio estis pli disputate ol ilia signifo ? En iu vortaro tiu verbo estas aktiva, en aliu neŭtra. La uzado eĉ ne informas nin en tia okazo, ĉar tre ofte oni trovas *akuzativon sen prepozicio* post verbo neŭtra. Kiu, diros al ni, ekzemple, ĉu *timi* estas aktiva aŭ ne ? (Vidu : *Lingvo Internacia*, jaroj 1903-1904, *kritiko*). En tiu ne baldaŭ finonta disputo ni ne volis preni partion. Ni nur faris la jenon por ne lasi la lernanton en dubo : kiam la formo participa pasiva (ATA) estas kutima ĉe bonaj aŭtoroj, ni markis per la cifero 2 ke la verbo akceptas la 2 formojn. En mala okazo ni metis la ciferon 1. Kiam fine estis plene dube ni metis simplan signon ? en espero ke pli sperta solvos la demandon.

* * *

Je ĉia gramatika vorto ni penis doni klarigon, ĉu pri ĝia signifo, ĉu pri ĝia uzado. La sencon de la signifoj precipe ni provis difini precize laŭ la plej ĝenerala uzado.

Por mallongigi ni kunigis en unu sola artikolo radikojn, kelkfoje multajn, sed evidente rilatajn al la sama prasenco, kiel : *federo, federacio, federala, federalismo, konfederi*, kc. Unuvorte nia regulo ĉefa estis ĉiam *simpligi* kaj *precizigi.*

* * *

Se ĝi estus perfekte farita, tia vortareto povus liberigi la esperantistojn de la neceseco, kaj ankaŭ de la danĝero de tro plenaj vortaroj naciaj, kaj permesos al ili kontentigi sin per leksikonoj por lernantoj. Efektive, nia lingvo ne estas aro de kutimaj esprimoj kiujn oni devas ĉerpi el la aŭtoroj, sed de logikaj kombinaĵoj kiujn la uzado instruas venigi de la praradikoj. Tiel, se ekzemple ni prenas pecon de franc-latina vortarego kaj ĝin tradukos laŭvorte en esperanto, aŭ ni ricevos *La Palis' aĵojn*, aŭ malĝustajn tradukojn.

Anstataŭ tio, se la lernanto, ne paliĝante antaŭ vortarego ĉiutage kreskanta bone ellernas la justan prasencon de la radikoj, li scios baldaŭ mem formi ĉion, kion li bezonas kaj evitos erarojn de traduko kontraŭ kiuj la plej bona vortaro neniun sukcesos ŝirmi.

* * *

Malfeliĉe, nia modesta provo estas ja malproksime de tiu dezirindaĵo. Ni esperas, ke niaj legantoj ne rifuzos helpi nin per sia scienco kaj sperto, kaj ne ŝparos al ni la konsilojn por korekti la erarojn, plenigi la mankojn, efektivigi ĉiam pli da simpleco kaj pli da precizeco.

PAUL BERTHELOT.

Tabelo de Mallongigoj kaj Signoj

—	ripetas la radikon aŭ la vorton pri kiu oni parolas	k	kaj.
=	signifas : ekzemple	kc. ktc.	kaj ceteraj, kaj tiel cetere.
|	montras ŝanĝon de senco aŭ disigas partojn de artikolo	ktp.	kaj tiel plu.
		k:, komp :	kompare
*	signifas : vidu tiun vorton en alfabeta loko	mb.	malbona uzado.
		mez.	mezuro.
adj.	adjektivo	milit.	militarto.
adv.	adverbo	muz.	muziko.
E. S.	Esperanta Sintakso de P. Fruictier	prep.	prepozicio.
		t.e	tio estas.
fil.	filozofio	teol	teologio.
fin.	financarto	v.	vidu.
g.	genero (de arboj, bestoj kc.)	veg.	vegetaĵo.
ĥem.	ĥemio	zool.	zoologio.
ins.	insekto	ktp.	

(daŭronta)

PREMIÈRE ANNÉE. — N° 2. Le Numéro : 10 CENTIMES. DIMANCHE 2 JUILLET 1905.

★ ESPERANTO ★

JOURNAL DE PROPAGANDE POUR LA LANGUE AUXILIAIRE INTERNATIONALE

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRATION :
M. Paul BERTHELOT
CÉRET (Pyr.-Or.) France.

N'envoyer aucun manuscrit à l'Administration.

ABONNEMENTS
24 numéros consécutifs, **3** fr. pour le monde entier.
10 abonnements à la même adresse : **24** fr.

PUBLICITÉ-ANNONCES
Agent Général : M. EMILE GASSE
71, Phalsbourg, LE HAVRE (Seine-Inférieure).

RÉDACTION :
M. Ch. LAMBERT
10, rue Berbisey, DIJON (Côte-d'Or).

N'envoyer à la Rédaction rien de relatif à l'Administration

Le numéro **3** *de* **Esperanto** *paraîtra DIMANCHE 16 JUILLET*

QUESTION DE MOTS

Pour toutes les idées que la civilisation fait éclore, il faut des mots nouveaux. On en crée donc tous les jours.

Des divers moyens employés pour s'en procurer, un des plus simples est sans contredit d'aller les chercher tout faits chez les voisins. Et chacun sait si les langues modernes s'en font faute. Je les en félicite du reste. Puisque les peuples ont une foule d'idées et de choses communes, il est tout naturel que les mots, qui servent d'étiquettes à ces idées et à ces choses, soient communs et internationaux le plus possible.

Les mots d'emprunt pénètrent de tous côtés dans nos langues. Tous les idiomes de la terre pour ainsi dire apportent leur contingent. Je ne vous citerai pas comme exemple une phrase d'un livre de médecine ou d'un journal de sport, mais je prendrai un fait banal dans notre vie de chaque jour.

Imaginez que vous vous mettez à table. Je vais vous donner l'origine des noms, des objets qui se présenteront.

Vous vous asseyez sur une chaise..... Attention ! *chaise* est un mot grec.

Votre potage est au vermicelle? Je vous rappelle que *vermicelle* est un mot aussi italien que le macaroni.

Tapioca?... Mot d'une langue sauvage de l'Amérique du Sud.

C'est à l'allemand que nous devons les noms de *salle* à manger et de *bière;* à l'espagnol, la *salade;* à l'arabe les *artichauts*, les *épinards*, les *abricots*.

Naturellement les *biftecks* et les *rosbifs* sont d'importation anglaise ; le *rhum* aussi, mais on ne sait d'où les Anglais, ces rouliers du monde, l'ont rapporté chez eux dans la cale de leurs vaisseaux.

Prenez-vous une tranche de dindon ? Défiez-vous : je vais vous faire un cours d'histoire grammaticale. *Dinde* est une abréviation de poule d'Inde. Et le mot *Inde* est d'origine sanscrite. Je suis même sûr qu'il a passé par la Perse. Là en effet les sujets de Cyrus et de Darius lui ont fait subir des changements de prononciation très visibles encore. Les Perses l'ont fait connaître aux Grecs d'Asie Mineure leurs voisins et longtemps leurs sujets. Puis le monde grec l'a communiqué au monde romain, qui nous le laissa dans son héritage...

Mais je m'arrête, car je vois un lecteur mécontent froncer le sourcil et grommeler dans sa moustache :

— Il m'agace, ce plumitif pédant. Qu'il me parle d'espéranto ou qu'il me flanque la paix !

— Calmez-vous, lecteur bénévole mais pressé, je n'oublie pas l'espéranto et je m'en occupe comme un cultivateur pense à la future moisson quand il laboure son champ.

Le vocabulaire de l'espéranto ressemble à celui de n'importe quelle langue. C'est un habit d'arlequin dont on se sert pour vêtir ses pensées. Vous y trouvez de tout : du français comme *ĉevalo*, de l'anglais comme *birdo*, de l'allemand comme *hundo*, du russe comme *krom*, de l'italien comme *ĝentila* « poli, » pas mal de grec, dans les mots scientifiques presque uniquement, et beaucoup, beaucoup de latin. Pour construire sa langue sur le modèle des langues vivantes, Zamenhof devait aller chercher ses matériaux dans tous les chantiers linguistiques de l'Europe.

Et toutes les langues en sont là, y compris le grec ancien et le latin. Songez donc qu'au dire des grammairiens modernes, même le mot latin *bos*, d'où est venu le français *bœuf*, n'est pas originaire de l'agreste Latium, et que, malgré notre connaissance bien imparfaite des idiomes de l'antiquité, on a écrit des livres entiers sur les mots sémitiques qui ont contaminé la langue d'Aristophane et de Platon !

Si donc le docteur Zamenhof, père de l'espéranto, s'était astreint à tirer ses mots ou ses racines d'une langue unique, par exemple du français, savez-vous quel plat il nous aurait servi ? Une sorte de salade russe, aussi composite étymologiquement que peut l'être l'espéranto.

Donc, mon cher et patient lecteur, que les scrupules étymologiques relatifs au vocabulaire espérantin ne troublent pas la quiétude de votre sommeil.

Réjouissez-vous plutôt de le voir ainsi constitué. Vous savez qu'on trouve dans l'espéranto : d'abord une foule de mots internationaux connus de tous les Européens — sauf des Hongrois, des Albanais, des Turcs et des Lapons, — ensuite beaucoup de mots communs à plusieurs langues civilisées, — en troisième lieu des mots empruntés les uns à cette langue-ci, les autres à cette langue-là, — mais nulle part vous ne découvrirez un seul terme qui n'ait pas été transporté, tout vif et palpitant, d'un réservoir linguistique européen. Il en résulte tout bonnement ceci, qui est à considérer, c'est que pour les Allemands, pour les Suédois, pour les Italiens, etc, comme pour les Français, l'espéranto a une physionomie déjà connue ; personne n'est dépaysé avec lui, et il ne faut que quelques heures pour entrer dans son intimité. Il n'est pas, et il ne peut pas être de langue plus facile à acquérir que l'espéranto.....

Je vois à votre mine que vous n'êtes qu'à moitié convaincu, que dans les circonvolutions de votre cerveau s'ébauche une objection. Attendez, je vais au devant d'elle. Vous voulez dire :

— La comparaison du vocabulaire français et du vocabulaire espérantin manque de justesse. J'admets qu'il y ait de tout en français, mais ça a pris si bien un cachet français qu'on n'y reconnait plus rien d'étranger. Le mot *rhum* a bien pu venir des Indes Occidentales, à moins que ce ne soit des Orientales : qu'importe, puisqu'il est naturalisé français depuis longtemps. Tandis que votre bric-à-brac d'espéranto.....

— Je réponds à votre objection.

Vous jugez du français comme un Français qui sait le français.... et de l'espéranto comme quelqu'un qui ne sait pas l'espéranto.

Prenons un exemple. Admettons que vous ignoriez tout à fait l'allemand. Vous lisez par hasard la phrase suivante, allemande mais très compréhensible malgré cela : *Cigarren à 10 pfennig* « cigarres à 10 pfennigs ». Vous allez rire un bon coup, n'est-ce pas ? Quel méli-mélo ! quel espéranto d'allemand !

Eh bien ! pour un Allemand, *Cigarren à 10 pfennig* n'a rien d'étrange, puisque c'est de l'allemand tout pur, et qu'il ne s'avise pas, en le prononçant, d'entreprendre des explorations étymologiques.

Ainsi pour un espérantiste, les mots de l'espéranto n'offrent rien, je ne dirai pas de ridicule, mais de remarquable même. Ce sont des mots espérantins, et rien autre chose ; il les a appris sans se soucier de leur origine et il s'en sert de la même façon.

Croyez-moi, ne faisons pas d'étymologie quand nous examinons une langue pour en apprécier la valeur. Apprenons-la, si nous voulons la juger sainement, au grand jour de l'impartialité et *en connaissance de cause*. C'est si facile de se familiariser avec l'espéranto ; c'est une étude si rapide et en même temps si peu ennuyeuse !

Commencez-en seulement l'expérience.

SÉHEL.

POIGNÉE DE NOUVELLES

D'après la revue l'*Espérantiste*, il existe en ce moment *soixante-neuf* groupes espérantistes français affiliés à la Société française pour la propagation pour l'Espéranto.

* * *

Un certain nombre d'autres groupes n'ont pas cru devoir s'affilier à cette société. Nous connaissons à présent ceux d'Auxerre, d'Auxonne, de Brest, de Rennes. S'il y en a d'autres, ils rendront service à la cause de l'espéranto en informant le public de leur existence, du nombre et du nom de leurs membres, etc.

* * *

Les groupes espérantistes de Sens, Fontainebleau et Provins se sont réunis dimanche 28 mai, à Bray-sur-Seine, pour y fêter leurs premiers succès dans la lutte pour le triomphe de l'espéranto. On trouvera le récit de cette fête très réussie dans la partie espérantine du journal.

* * *

Visites espérantistes. — Le vendredi 2 juin, le Groupe Espérantiste de Paris a reçu la visite de Miss Adela Shafer. Le 9 juin le même groupe avait le plaisir de recevoir MM. Küchler de Frankfurt et Kolowrat de Saint-Pétersbourg. Une fois de plus, ces visites ont prouvé l'identité absolue de prononciation de l'Espéranto par des personnes de nationalités différentes.

* * *

Petite fête à Boulogne-sur-Mer. — A l'occasion de la fête des fleurs de Boulogne, le lundi de Pentecôte, le groupe local avait organisé un char fleuri très réussi représentant la *route du Congrès*. Entre des fleurs et des palmiers se tenaient de charmants enfants, garçons et filles, costumés en des costumes représentant les diverses nations. De grandes affiches annoncent que « oni parolas en Esperanto » et l'étoile verte dominait le tout.

Le jury a décerné le premier prix à ce char original.

Cinq espérantistes anglais et le président du Groupe de Paris assistaient à la fête, en tous points réussie.

* * *

L'espéranto sera bientôt enseigné à l'*Ecole vétérinaire d'Alfort* par M. Baron, professeur à cette école.

* * *

Le dévoué instituteur d'Arnay-sous-Vitteaux (Côte d'Or) réunit chez lui quelques-uns de ses anciens élèves pour leur apprendre l'espéranto. Beaucoup d'autres instituteurs collaborent ainsi modestement mais avec un zèle inlassable à la diffusion de la langue internationale. Leur dévouement à tous mériterait d'être publié au grand jour.

* * *

A Nancy, M. Thiaucourt, professeur à l'Université de Nancy, a entrepris une série de conférences sur l'espéranto faites dans le Grand amphithéâtre de la Faculté des Lettres. Le *Libéral de l'Est* les analyse chaque semaine. Elles le sont également dans la Chronique Espérantiste (en espéranto) de *l'Est sportif* sous la signature : Ing.-Dro L. Pourcines.

* * *

Samedi 28 mai, conférence très réussie par M. Michaux, à Rouen, dans la salle des Sociétés savantes. Sujet traité : L'espéranto et le Congrès espérantiste de 1905.

* * *

Le *Journal de Nérac* a commencé de publier un petit cours d'espéranto.

* * *

Le groupe de Valenciennes a vu avec regret partir son dévoué fondateur et secrétaire M. le sous-intendant militaire Bastien, envoyé en garnison à Commercy. Si les Valenciennois y perdent, l'espéranto y gagnera vraisemblablement, et nous comptons bien apprendre sans tarder la reddition de Commercy à l'espéranto : voilà déjà l'ennemi dans la place !

* * *

A Béziers, les Espérantistes travaillent sans relâche ; ils vont commencer prochainement un nouveau cours élémentaire.

* * *

Le *Journal Officiel* du 10 juin enregistre la déclaration du *Groupe Espérantiste de Brest*. Siège social, 54, rue d'Aiguillon (Brest).

* * *

Le Petit Bourguignon (Dijon) du 14 juin a publié le rapport de M. Albin Rozet, député, *contre* l'espéranto. Trois jours après le même journal contenait une réfutation signée « Un espérantiste dijonnais ».

* * *

Auxonne. — M. Narat, le dévoué propagandiste de Bar-sur-Aube, est maintenant dans notre ville où il fait un cours d'espéranto devant plus de 40 élèves.

* * *

Divers articles sur l'Espéranto dans :

Le Moniteur de Bruxelles, 2 juin (sans signature).

Le Journal d'Amiens, 30 mai (sans signature)

Lyon Mondain, 3 juin (E. Trambouze).

Le Mémorial de la Loire, de Saint-Etienne, 29 mai (sans signature).

Le Républicain, de Granville, 31 mai (sans signature).

Le Briard, de Provins, 3 juin (un espérantiste briard).

La Loire Républicaine, de Saint-Etienne, 31 mai et 9 juin (Carlo Bourlet).

Le Chasseur Français, de Saint-Etienne, 1er juin (Ch. Lambert).

Le Petit Niçois, de Nice, 6 juin (A. Mortier).

Le Bourguignon, d'Auxerre, 8 juin (sans signature).

L'Yonne, d'Auxerre, 7 juin (sans signature).

La Revue Mondiale, 10 mai (Max Rebière).

Le Courrier de Saumur, 9 juin (Mlle R...)

Le Petit Monégasque, 11 juin (sans signature).

Le Petit Bourguignon, du 14 juin.

* * *

Le journal *Siglo futuro* de Madrid annonce que les espérantistes espagnols se proposent de traduire *Don Quichotte* en espéranto.

* * *

En Angleterre, M. John Kent de Ilford répand avec succès l'espéranto parmi les socialistes anglais.

Qui voudra bien nous renseigner sur la diffusion de l'espéranto parmi le monde socialiste ? Nous savons qu'une fédération socialiste de Paris a créé un cours d'espéranto en 8 leçons, mais nous n'en savons pas davantage.

UN CONGRÈS

DE TROIS MILLE MEMBRES

Lorsque Zamenhof décida que le congrès de Boulogne devait revêtir la forme d'une grande manifestation publique certifiant au monde la vitalité de l'espéranto et de l'espérantisme, un de mes amis, grand partisan de la langue internationale, mais esprit un peu timoré, fit en ma présence la grimace.

— Quelle imprudence ! dit-il ensuite. On va ramasser tout au plus deux ou trois cents membres. Vous les représentez-vous réunis dans une grande ville pour y faire « de l'épate » ! Les pauvres gens seront noyés dans la foule ou indifférente ou amusée, qui les regardera comme des grévistes d'un genre particulier ou comme une section de l'Armée du Salut.

— Attendons ! attendons ! lui répondis-je.

Nous attendîmes, chacun de notre côté...

L'autre jour cet ami vint me voir. Il était triomphant, cette fois.

— Savez-vous, me dit-il de but en blanc? le congrès de Boulogne s'annonce comme un succès prodigieux. Plus de 172 groupes ou sociétés se feront représenter. On a déjà inscrit plus de 3.000 congressistes. Vous entendez bien, trois mille ! Il en viendra de partout, de toute l'Europe, du Canada, des Etats-Unis, du Mexique et même de l'Amérique du Sud. L'Angleterre à elle seule sera représentée par plus de trois cents espérantistes appartenant à vingt groupes différents.

— Sans compter que l'appui que le puis-

sant Touring-Club de France a donné au congrès...

— Ce sera un congrès monstre ! continua-t-il sans m'écouter. Trois mille personnes, c'est une force énorme ; ça impressionne les spectateurs, ça leur communique le frisson de l'enthousiasme. Pendant huit jours les rues étonnées de Boulogne n'entendront que l'espéranto prononcé par des gens venus des deux continents. Ce sera merveilleux !

— Tout cela, je le sais, repris-je avec tranquillité. Et j'en suis heureux. L'espéranto s'affirmera à la face de l'univers. Beaucoup pourront encore lui être réfractaires ; mais ils ne pourront plus le regarder avec indifférence ; de même que s'ils ne partagent pas les convictions de la foule des congressistes, ils lui accorderont le respect dû à toutes les grandes et sincères manifestations.

— Voulez-vous des détails ? — Et ce disant, mon ami tirait de sa poche le numéro du 3 juin du *Lyon Mondain*. — Ecoutez :

« Ce Congrès commencera le 5 août et durera une huitaine de jours.

Les trois premiers jours seront consacrés aux discussions, les deux suivants à des fêtes qui auront lieu au Théâtre et au Casino.

Puis viendra une excursion générale en Angleterre où des réceptions très cordiales seront faites par les groupes anglais de *Folkestone*, *Douvres*, et *Deal*. On rentrera en France par Calais où le Groupe espérantiste prépare également une réception.

D'autres excursions espérantistes consécutives au Congrès seront probablement organisées.

Déjà, il y en a deux en préparation, l'une à Londres, l'autre en Belgique, à Anvers, Bruges, Bruxelles et Liège où se tiendra, à cette époque, l'Exposition internationale destinée à célébrer le 75ᵉ anniversaire de l'indépendance belge.

Dans ce Congrès, on y prononcera des discours, on y élaborera des rapports, il y aura des discussions, voire même des auditions dramatiques ou musicales, exclusivement en espéranto.

Les Congressistes pourront ainsi nouer entre eux des relations de tout ordre, amicales, scientifiques, littéraires, commerciales, industrielles et mettre à l'essai la valeur pratique de cette belle langue, sous la direction de leur illustre maître Zamenhof.

Il y sera encore organisé une Exposition espérantiste.

Elle renfermera non seulement de nombreux ouvrages espérantistes et des milliers de correspondances espérantistes venues de tous les points du monde, mais encore une importante partie commerciale composée de catalogues, prospectus, circulaires, etc., rédigés en espéranto. Elle fournira donc aux adhérents, présents ou non au Congrès, un puissant moyen de diffusion commerciale de leurs produits.

Le Congrès donnera ainsi en même temps à ses membres, le moyen de prouver la remarquable souplesse de l'espéranto et d'établir publiquement que le problème d'une langue auxiliaire internationale est maintenant résolu, non seulement en théorie, mais encore en pratique.

Le succès de ce Congrès peut donc avoir pour le développement de l'espéranto l'influence la plus considérable. »

— Ainsi soit-il ! dis-je pour terminer.

KOLO.

L'abondance des matières nous oblige à remettre au prochain numéro la suite du Rapport annuel de la *Délégation*.

CORRESPONDANCE

A M. Ch. Lambert.

Cher ami,

Votre journal est très bien. Je lui prédis un grand succès. Il vient à son heure, car il est grand temps que nous sortions de nos « rondetoj esperantistaj » pour attaquer le grand public, par la presse.

Votre nom seul d'ailleurs est une garantie de sa prospérité future.

Tous ceux que, directement ou indirectement, vous avez attirés à l'Espéranto — et j'en suis, puisque je suis une recrue de notre grand champion Méray que vous avez enrôlé — se souviennent que c'est votre aventure avec le Dr Krikortz qui a été le point de départ de cette belle campagne dijonnaise qui a conquis la France, que c'est vous qui avez écrit, en octobre 1900, le premier article sur l'Espéranto dans la « Revue du Touring-Club » qui nous a donné un si puissant coup d'épaule et qui depuis n'a cessé de nous soutenir.

Marchons donc à nouveau sous votre étendard !

Comme vous le dites avec raison, votre journal ne fait pas double emploi avec les Revues françaises existantes. *L'Auto* et le *Vélo* ont-ils jamais fait concurrence à la *Revue du Touring-Club ?*

Vendu dans les kiosques, étalé sur les tables des cafés, entre les mains des espérantistes, *Esperanto* sera un puissant levier de propagande. Et sa manchette éclatante attirera les regards et excitera les curiosités.

Imprimé plus rapidement que nos Revues officielles, paraissant plus souvent, votre journal pourra être très utile aux groupes locaux pour leurs communiqués et leurs convocations. Que d'argent nous dépensons en imprimés divers qui ne servent strictement qu'à convoquer une assemblée ou annoncer un cours ! Grâce à *Esperanto* nous pourrons dorénavant faire mieux ; et, sans qu'il nous en coûte plus, au contraire, il nous sera possible de communiquer avec nos membres tout en leur apportant la bonne manne de propagande.

Nous tous qui travaillons à la cause commune, savons combien il est difficile de faire abonner nos « kungrupanoj » à une Revue. Sortir 3, 4 ou 5 francs de son gousset est toute une affaire ! Et cependant le journal est *nécessaire* pour intéresser les nouveaux venus et pour maintenir en haleine les anciens. Le vôtre qui se vendra probablement beaucoup plus au numéro qu'à l'abonnement, nous apporte la solution de ce problème difficile. Que chaque secrétaire de groupe vous achète un stock de numéros ; qu'à chaque réunion, à chaque cours il fasse le camelot et vende son *Esperanto*, et le tour est joué. Quel est l'Espérantiste, quel est l'élève en Espéranto, quel est même l'ami que l'on veut convaincre qui ne trouvera pas *2 sous* dans sa poche pour acheter *son* journal ?

Mais il y a mieux.

Esperanto peut être non seulement un organe de propagande et d'informations, il peut encore servir à l'enseignement.

Je m'explique.

Vous n'avez pas, avec raison, fixé la périodicité de votre journal. Il paraîtra lorsque le besoin s'en fera sentir. En été, pendant les grandes chaleurs, les périodes d'examens et les vacances, la propagande sommeille. *Esperanto* sommeillera aussi et ne paraîtra que tous les 15 jours ou tous les mois. Mais en hiver, d'octobre à Pâques, lorsque les conférences se multiplient, lorsque les cours fonctionnent, *Esperanto* pourrait paraître une ou deux fois par semaine. Mettons une fois. C'est alors qu'il devient utile. Les bons livres d'Espéranto certes ne manquent pas ; ils ont poussé comme les champignons après une pluie bienfaisante. Nos professeurs n'ont que l'embarras du choix ; et cependant nous savons tous que, malgré tout, il est bien difficile d'intéresser son public en variant les exercices, en lui offrant de l'imprévu, du nouveau. Ne rendriez-vous pas service à vos collègues en publiant, par exemple à partir de la mi-octobre, dans chaque numéro, une petite leçon d'Espéranto ou plus simplement un petit exercice bien choisi ? A chaque leçon le professeur vendrait à chaque élève un numéro du journal qui contiendrait un exercice qu'on traiterait en supplément ; et par une série d'exercices gradués allant du simple au difficile, on soutiendrait l'attention des élèves d'octobre à Pâques, sans défaillances.

J'ai, à ce sujet, en réserve, une ancienne collection d'exercices du maître Zamenhof, peu connue, et qui ferait merveille. Vous vous chargeriez du reste ; et d'ailleurs je suis certain qu'on vous aiderait volontiers de tous côtés.

Les bons Espérantistes ne manquent pas, heureusement, en France, en Belgique et en Suisse. Je les convie à une collaboration fructueuse non pour eux, mais pour la *cause* ; et je suis certain que mon appel à leur dévouement ne restera pas sans écho.

L'union fait la force — soyons unis !

Bien vôtre,

CARLO BOURLET.

* * *

Les compliments dont m'accable mon ami M. Bourlet me rendent confus. Néanmoins je suis heureux de sa lettre à cause du bien qu'il dit d'*Esperanto*. Je dois dire en outre que relativement à la fréquence du journal et à la publication d'exercices, M. Berthelot — le vrai fondateur d'*Esperanto* — et moi, nous sommes en pleine communion d'idées avec lui.

CH. LAMBERT.

LECTEUR. — Si la cause de l'Espéranto te paraît digne de quelque intérêt, au lieu de jeter ou déchirer ce journal quand tu l'auras lu, donne-le.

« TRA LA MONDO »

La multiplicité et la rapidité des moyens d'information et de communication dont nous disposons, et qui, précisément, rendent de plus en plus nécessaire le besoin d'un instrument de relations internationales, a complètement transformé revues et magazines.

Aux antiques recueils de contes et d'histoires se sont substituées des revues plus vivantes tenant le lecteur au courant de ce qui se passe en tous les points de son pays et même du monde entier. Mais bientôt cela ne lui a plus suffi. Il a voulu *voir* ce qu'on lui décrivait. Et c'est ainsi que s'est peu à peu créé le reportage photographique, qui compte ses héros et ses martyrs.

La presse espérantiste a ses revues spéciales de propagande nationale ; elle dispose de quelques revues internationales. Il lui manquait une revue *illustrée*.

Cette lacune, « Tra la Mondo » va la combler. Et, grâce à l'étendue des relations que permet l'Espéranto, grâce à la ferveur de nombre de ses adeptes, il est permis d'espérer que la nouvelle revue remplira très heureusement le rôle difficile qu'elle s'est assigné. Voici d'ailleurs le plan général de la revue :

Actualités et Echos de partout, Chronique espérantiste, Variétés, Vie artistique et littéraire, Sciences diverses, Commerce et Industrie, Armée et Marine, Théâtre, Sports, Page féminine ou *enfantine, Feuilleton, Mélanges* (jeux, amusements....)

Ce sera donc une revue bien vivante, d'actualité, s'efforçant d'intéresser toutes les catégories de lecteurs, y compris les femmes et les enfants, un peu laissés de côté jusqu'ici.

Dire que le rédacteur en chef est Monsieur Auguste Montrosier qui, par l'activité qu'il a su donner à la propagande en Algérie, s'est imposé à l'attention du monde espérantiste tout entier, nous dispense d'ajouter que le plan sera certainement suivi. Dès maintenant la collaboration des personnalités les plus en vue du monde espérantiste est acquise à « Tra la Mondo » qui paraîtra pour le Congrès de Boulogne-sur-Mer.

De nombreux concours avec prix seront offerts aux abonnés et lecteurs, et d'importants avantages acquis aux propagandistes de la revue.

Tous les espérantistes sont d'ailleurs intéressés à son succès, car elle leur fournira un *élégant* instrument de propagande. Les abonnés seront particulièrement favorisés. Un premier concours donnant droit à un prix de *85 francs au minimum*, DONT 50 FRANCS EN ESPÈCES est ouvert dans le premier numéro.

Malgré tous ces avantages, la revue ne coûtera que 7 francs en France et 7 fr. 50 hors de France.

Très souvent, on néglige les revues naissantes à leur début, et il faut ensuite compléter ses collections, si possible, *en payant très cher* des numéros qui font prime.

Nous engageons vivement nos lecteurs à s'assurer du premier numéro en envoyant sans tarder la somme de 0 fr. 60 en timbres-poste « à l'administrateur de *Tra la Mondo*, Boulevard des 2 Gares, nº 15, Meudon (S. et O). — France. »

Ecrire très lisiblement nom et adresse.

ESPERANTO est en vente dans toutes les **GARES**.

POUR APPRENDRE L'ESPÉRANTO

On emploiera l'une des méthodes ci-dessous qui, très diverses, s'adaptent parfaitement aux différents degrés de culture des étudiants.

Les jeunes gens frais émoulus des cours secondaires emploieront avec profit le manuel **Cart**, les primaires au contraire auront plus de facilité avec les livres de MM. **Lambert** ou **Deligny.** Les personnes que n'effraye pas un travail assidu et méthodique utiliseront avec fruits les trois volumes *Grammaire, Commentaire* et *Thèmes* de M. **de Beaufront.** Enfin les gens pressés emporteront en wagon ou en bateau la petite brochure *Esperanto* et pourront arriver avec elle seule à une connaissance très suffisante de la langue.

(S'adresser au bureau du journal)

L'Esperanto en 10 leçons, par Th. CART, et M. PAGNIER. — Prix : 0 fr. 75.

Grammaire et exercices de la langue internationale Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Thèmes d'application, *Lexicologie, Syntaxe, Formation des mots de l'Esperanto* (avec le vocabulaire des mots employés), par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 2 francs.

Commentaire sur la Grammaire Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. Prix : 2 francs.

Vocabulaire Français-Esperanto, et Esperanto-Français, par Th. CART, MERCKENS et P. BERTHELOT. — Prix : 2 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — *(Paraîtra dans le cours de 1905.)*

Cours élémentaire d'Esperanto, par M. DELIGNY. — Prix : 0 fr. 60.

Esperanto, petit manuel en neuf leçons avec petit vocabulaire. — Prix : 0 fr. 10, franco 15 centimes.

Lettres commerciales, avec vocabulaire commercial en 4 langues, par Ch. LAMBERT et P. BERTHELOT. — Prix : 0 fr. 50.

Cours Pratique d'Espéranto

Par CH LAMBERT
Professeur à la Faculté des Lettres
de l'Université de Dijon.

PRIX : 0 fr. 75

S'adresser au *Chasseur Français*, à Saint-Etienne (Loire).

Pour tous renseignements, s'adresser aux secrétaires des groupes esperantistes locaux dont les noms suivent :

FRANCE *(suite)*

Auxonne. — M. Narat, 75, Grande Rue.
Beaune. — M. J. Cyrot, 13, rue Thiers.
Besancon. — M. A. Courtet, profr au Lycée.
Bordeaux. — M. Bignié, 66, cours Gambetta, à Talence (Gironde).
Boulogne-sur-Mer. — M. Derveaux, 73, rue Porte-Gayole.
Bourg. — M. Evrot, censeur au Lycée.
Bourges. — M. Esselin, 4, rue des Armuriers.
Brest. — M. Gautrot, profr au Lycée.
Calais. — M. Albert Carpente, 94, boulevard Jacquard.
Céret. — M. E. Agramon.
Châlon-sur-Saône. — M. Georges Lemoine, 35, rue Fructidor.
Charenton (canton de). — M. L. Rigoir, 20, rue des Ormes.
Château-Thierry. — M. Defer, 77, rue des Filoirs.
Chaumont. — M. P. Champion, profr au Lycée.
Clermont-Ferrand. — M. A. Bouy, 5, rue Saint-Genès.
Cochinchine. — M. Venturi, profr à Saïgon.
Dijon. — M. A. Julien, 6, place Saint-Etienne.
Elbeuf. — M. Maurice Lefèvre, 10, rue de la Barrière.
Epinal. — M. E.-V. Leclerc, 10, q. des Bons-Enfants.
Eu. — M. Paul Dessaux, 6, rue d'Egypte.
Fontainebleau. — M. E. Guérin, 22, rue de la Cloche.
Gap. — M. Disdier, 33, Boulev. de la Liberté.
Giadinh (Cochinchine). — M. Carrière, directeur de l'Ecole Normale.
Grenoble. — M. Aymonier, profr au Lycée.
Guinée Française. — M. Max-L. Blondeel, à Conakry.
La Rochelle. — M. A. Besnard, 9 *ter*, rue Amelot.
Le Havre. — M. Legoffre, 14, rue Régnard.
Lille. — M. René Paillot, 59, rue Gauthier-de-Châtillon.
Bassin minier de Longwy. — M. Marcel Finot, professeur au Collège.
Loudun. — M. Rimbert, agent-voyer.
Lyon. — M. Offret, 53, chemin des Pins.
Mâcon. — M. Cabeza, négociant en vins.
Marseille. — M. Delétraz, professeur, 104, rue du Dragon.
Montpellier. — M. Paul Tabusse, 7, rue Jules Latreilhe.
Nancy. — M. Maresquelle, profr au Lycée, 8, quai Choiseul.
Nantes. — M. Redoulez, passage Bonnamen, 14.
Narbonne. — MM. Bourjade, à Fleury (Aude) ; et Guiraud, rue Charras, Narbonne.
Nice. — M. P. Nicot de Villemain, 8, avenue Masséna ; *bibliothèque Espérantiste* à la Libr. Nouvelle, avenue Félix-Faure.
Paris. — M. C. Bourlet, ✪, profr à l'Ecole des Beaux-Arts et au Lycée Saint-Louis, 22, av. de l'Observatoire, et M. Chaussegros, 3, pl. Jussieu.
Péronne. — M. E. Leroy, professeur au Collège.
Perpignan. — M. J. Baron, école Paul-Bert.
Provins. — M. H. Cognié, professeur au Collège.
Reims. — MM. F. Morot, 2, rue Ponsardin, et Bertrand, 10, rue Mennesson-Tonnelier.
Rennes. — M. Beck, profr au Lycée.
Roanne. — M. Joannès Grenier, 19, rue des Aqueducs.
Roubaix. — M. Ch. Lamère, 46, rue Saint-Amand.
Rouen. — M. A. Gehet, 10, rue de l'Ouest.
Saint-Claude. — M. David, 36, faub. Marcel.

(A suivre).

Le Gérant : Paul BERTHELOT.

CÉRET. — Imp., Lib. et Rel. L. LAMIOT.